

Idem Innoc. III. in eodem a [an. 1216.]
Cum non sit in homine, quid b semen ferenti respon-
 deat, quoniam iuxta verbum Apostoli: Neque qui
 plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat
 Deus: ipsum quidem de c mortificato femine plurimum
 fructum affert, nimis avare quidam in decimis defraudare
 nituntur, census, & tributa, quæ interdum indecimata
 prætereunt, de frugibus primitus deducentes. Cum autem
 in signum universalis domini, quasi quodam titulo speciali,
 sibi Dominus decimas reservaverit: nos & Ecclesiarum
 dispendiis, & animarum periculis obviare volentes, statui-
 mus, * ut in prærogativam domini generalis exactionem
 tributorum, & censuum præcedat solutio decimarum, vel
 saltem hi, ad quos census, vel tributa indecimata pervenerint
 (quoniam res cum onere suo transit) ea per censuram Eccle-
 siasticam decimare cogantur Ecclesiis, quibus de jure debentur.

CAP. XXXIV.

Cistercienses, Templarii, & Hospitalarii de fructibus posses-
 sionum, quas acquirerunt post Concilium generale, de quo
 hic, decimas solvere tenentur, si de illis possessionibus prius
 solvebantur decime.

Idem in eodem. [Concil. gener.] d

Nuper Abbates & Cisterciens. ordinis in generali Concilio
 congregati ad communionem nostram provide
 statuerunt, ne de cætero fratres ipsius ordinis emanat pos-
 sessiones, de quibus decima debeantur Ecclesiis, nisi forte
 pro monasteriis noviter fundandis. Et si tales possessiones
 eis fuerint pia fidelium devotione collatæ, aut emptæ pro
 monasteriis de novo fundandis, committantur aliis exco-
 lendæ, a quibus Ecclesiis decimæ persolvantur. Ne occasio
 privilegiorum suorum Ecclesiæ ulterius prægraven-
 tur, decernimus, ut de alienis terris, & amodo acqui-
 rendis, etiam si eas propriis manibus, aut sumptibus exco-
 lunt, decimas persolvant Ecclesiis, quibus ratione prædico-
 rum antea solvebantur, nisi cum ipsis Ecclesiis aliter du-
 xerint componendum. Et hoc ipsum ad alios regulares,
 qui gaudent similibus privilegiis, extendi volumus,
 & mandamus: ut Ecclesiarum Prælati promptiores, &
 efficaciores existant ad exhibendam eis de suis malefactori-
 bus justitiam complementum, eorumque privilegia diligen-
 tibus, & perfectius studeant observare.

CAP. XXXV.

Breve est, & ideo non summat.

Gregorius IX. (an. 1235.)

Interdicimus universis personis Ecclesiasticis, ut decimas
 detentas a Laicis ad alienas Ecclesias pertinentes in
 pignus recipere ab eisdem Laicis non præsumant.

TITULUS XXXI.

DE REGULARIBUS, ET TRANSEUN-
 TIBUS AD RELIGIONEM.

CAP. I.

Non potest quis ad religionem admitti nisi volens, & in
 etate idoneus.

Ex Concilio Moguntino.

Nullus tondeatur b, nisi in legitima etate, & spon-
 tanea voluntate.

a G. 54. & c. 6. eod. tit. in 4. compil. b quod. 1. Corinth. 3.
 c Hanc periodum ex antiquis restituimus, ut est impressa: nam
 in vulgari perperam legebatur. Joan. 12. d C. 55. e Cap. 7.
 eod. tit. in 4. comp. f Pro voce, concilio, quæ est in antiq.
 omnib. Cod. in antiqua comp. ponitur capitulo, quod non est
 in prima: nam generales Monachorum conventus Capitula vulgo
 dicuntur. g de materia hujus tit. vid. Concil. Trident. Sess.
 25. tit. de regularib. h vid. B. Thom. 2. 2. qu. 189. art.
 3. & Conc. Trid. infra citatum.

CAP. II.

Impubes monasterium ingressus post annum a parentibus
 revocari non potest. h. d. primo. Pubes per vim ingressus,
 post annum exire, vel a parentibus revocari non potest. h. d.
 secundo. Abbas Siculus.

Ex eodem.

Si quis a ante annos legitimos tonsuratus est sine con-
 sensu parentum suorum, si parentes ipsius intra annum
 non reclamaverint ad Principem, aut proprium Episco-
 pum, vel ad missum dominicum, in clericatu permaneat.
 Si vero post legitimos annos per vim b Clericus factus
 est, & nec ipse, nec parentes ejus intra annum ad memo-
 ratas personas reclamaverint, in clericatu permaneat, sicut
 is, de quo superius dictum est.

CAP. III.

Clericus secularis utens habitu, & nomine monachali,
 cogitur, ut fiat Monachus, vel ab hoc desistat.

Ex Concilio Toletano.

UT Clerici, qui se fingunt habitu, & nomine Mona-
 chos, & non sant, corrigantur: ut c veri Monachi
 sint, vel d veri Clerici.

CAP. IV.

Novitia, quæ sponte se ingerit actibus Professorum, per
 hoc censetur Professæ. h. d. & est casus multum notabilis.

Ex Concilio Arelaten. e

Vidua si sponte velum conversionis, quamvis non
 sacrum sibi imposuerit, & in Ecclesia inter velatas
 oblationem Deo obtulerit, velit nolit sanctimoniam habi-
 tum ulterius debet habere: licet sacramento firmare velit,
 eo tenore velamen sibi imposuisse, ut deponere possit.

CAP. V.

Monachus temere ad aliud monasterium transire, vel pecu-
 lium habere non potest.

Gregorius Anhemio Subdiacono. (an. 600.)

Joannes frater: [& infra.] Præsenti jussione tibi manda-
 mus, ut ne quem Monachum de monasterio in mona-
 sterium temere migrare liceat, nec eorum aliquem pecu-
 liare quicquam habere. Sed si hoc præsumperit, mona-
 sterio, in quo ab initio conversatus est, sub Abbatis sui
 regula competenti coercionem reddatur.

CAP. VI.

Ubi est dura congregatio, vel religio, requiritur in proficiente
 plena pubertas, scilicet tempus 18. annorum: h. d. habito
 respectu ad mentem literæ. Et est casus singularis.

Ex Registro Gregorii. f (an. 600.)

Quia in insulis dura est congregatio Monachorum, pueros
 in eorum monasteriis ante 18. annum suscipi prohibemus.

CAP. VII.

Si Cisterciensis sine licentia sui Abbatis ad aliud monaste-
 rium transiit, ad proprium monasterium regredi cogitur.

Alexander III. Archiepiscopis, & aliis Ecclesiarum
 Prælati, per Galliam g constitutis.

[an. 1170.]

Non est vobis dubium: [& infra. 1] Universitati vestræ
 mandamus, quatenus Monachos, vel Conversos Cister-
 ciens. ordinis, post professionem sine licentia Abbatis sui
 suorum, per Episcopatus vestros recipi nullatenus permit-
 tatis. Et si qui ex eis, sine licentia Abbatis suorum,
 de monasterio exire præsumperint, & commoniti celeri-
 ter non redierint, eos regredi compellatis. (1 Aut

a Burch. l. 8. Decr. c. 3. lvo p. 7. c. 26. b Vide Conc. Trid.
 Sess. 25. tit. de regul. c. 19. c aut. d aut. e al. Avelian. sed
 habetur in Conc. Tribur. c. 25. refert. Burch. l. 8. c. 36. lvo
 p. 7. c. 55. & c. 6. eod. t. in 1. comp. quib. locis aliis Conciliis
 tribuitur, sed fortassis non recte. f l. 1. epist. 48. ad Anthe-
 mium, ut refert. Grat. 20. q. 1. c. quia autem. & c. 1. eod.
 tit. in 1. compilat. g in Gallia.

CAP. XI.

Minor XIV. annis profertendo non obligatur religioni, nisi
 factus major ratum habuerit.

Idem Beluacen. Episcopo. (an. 1180.)

Significatum est a nobis: [& infra. 1] Mandamus, quatenus
 si inveneris, quod G. non fuerit a parentibus oblatus,
 & intra XIV. annum facti voti penitens a religione re-
 cesserit, ab illo voto professionis, quod fecit, denunci-
 absolute. Si autem a parentibus fuerit oblatus, seu XIV.
 annum compleverit, cum religionem intravit, seu post de-
 cimum quartum annum professionem a se prius factam,
 ratam habuerit: eum ad eandem, vel ad aliam religio-
 nem transire compellas.

(1 Et pro certo monstratum, quod G. nondum incipiens esse
 XIV. annorum timore magistræ, qui eum literis erudiebat, ha-
 bitum religionis apud Ecclesiam de Ruffon suscepit, & inde sicut
 puer infra annum recessit, & per seculi vanitatem jam sex an-
 nis, & eo amplius vagabundus discurrit. Unde quoniam hu-
 jus rei veritas nobis non constat, f. t. per Apost. s. præ.)

CAP. XII.

Si filia minor XII. annis a parentibus monasterio tradita,
 major facta sponte veletur, ad seculum redire non potest.

Clemens III. [an. 1190.]

Cum b virum: (& infra. 1) Utrum ea, quæ intra discre-
 tionis annos a parentibus monasterio tradita, habi-
 tum religionis induens, benedictionem accepit, & exiens
 postmodum se cuidam militi copulavit, ad monasterium
 redire cogatur: Consultationi tuæ taliter respondemus,
 quod cum juxta Concilii Toletani censuram Monachum
 aut paterna devotio, aut propria professio faciat: quic-
 quid horum fuerit allegatum d, tenebit, revertendi ad
 seculum aditu penitus interdicto. Non enim videtur illa
 monastica professionis a se posse jugum excutere, cum
 eam non constet evidenter contradixisse, cum benedictio-
 nem accepit, quam non nisi in etate discretionis recipiunt,
 quæ velantur, præsertim si rati habitatione secuta e (est
 eam quandoque contradixisse constiterit) quod ante gestum
 fuerat, roboratur. Nec obloquitur, quod de præd. nostr.
 Leonis Papæ constitutione per contrarium sensum sumi-
 tur f, ut puellæ, quæ coactæ parentum imperio virgini-
 tatis habitum susceperunt g, ipsum possint sine prævari-
 catione deserere: cum de ea recte b possit intelligi, quæ
 in etate nubili noscitur constituta, tunc enim quia libe-
 rum habet arbitrium, in electione propositi sequi paren-
 tum non cogitur voluntatem.

(1 Te prudentem noverimus, & discretum, & si in aliqui-
 bus dubitas, consilium a nobis sollicitudine pastoralis requiris,
 & tibi de jure canonico, quod possumus, respondemus, & pru-
 dentiam tuam dignis in Domino laudibus commendamus. Cura
 rasti siquidem tua nobis insinuatione proponere.)

CAP. XIII.

Valer professio facta sine susceptione habitus religionis.

Idem. [an. eod.]

Porroctum i nobis ex parte tua petitorium continebat,
 quod I. Canonicus Archerontinus infirmitate grava-
 tus, votum, ut fieret Monachus, se asserit emisisse:
 unde metuens, ne voto decederet non completo, junctis
 manibus tibi se reddidit in Monachum, & in fratrem f
 [& infra. 1] Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod
 cum

a C. 11. eod. t. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 50. c. 10. b C.
 3. eod. tit. in 2. comp. c id est, Conc. Tol. IV. c. 48. d allegatum.
 legitur in Conc. & in omnib. manuscr. quam lectionem hic etiam
 agnovit Hostiensis, in C. Barbat. periodus punctis ita distinguitur,
 quicquid horum fuerit allegatum, tenebit? quod exponit Hostiens.
 e sequenti. f assumitur. g receperunt. h Distio, recte, deest in
 vetustiorib. i C. 4. eod. tit. in 3. comp.

[1 Aut incertum, quomodo fratres religiosi Cisterciens. ordi-
 nis ea religione permaneant, & virtute, quod ex institutio-
 ne primus prædecessorum nostrorum his, qui in eorum mona-
 steriis professionem faciunt, sine Abbatis sui licentia prohibe-
 tur de claustris discedere, & discedentes in aliis monasteriis re-
 cipi. Inde est, quod nos eandem constitutionem non solum
 amicam religioni, sed etiam consonam rationi sollicitè conser-
 vare volentes.]

CAP. VIII.

Professio facta ante XIV. annum non obligat: post XIV. ve-
 ro si fit per susceptionem habitus Professorum, etiam non obli-
 gat, nisi detur perseverantia tridui.

Idem Magistro F. Civitaten. a Canonico.

(an. 1170. in Hispaniam.)

Ad nostram noveris b audientiam pervenisse, quod Ere-
 mitæ de Montefolio quosdam pueros seduxerunt in
 tantum, quod quidam suasionibus eorum assensum præben-
 tes, statim religionis habitum in ipsorum monasteriis sus-
 ceperunt, quorum unus D. nomine statim penituit, quod
 habitum induisset: [& infra. 1] Quocirca mandamus, qua-
 tenus si constiterit, quod præfatus T. ante consummatio-
 nem XIV. anni susceptum habitum deposuerit, aut si post
 XIV. annum habitum ipsum sine probatione susceperit, &
 intra triduum deposuerit, eum ab impetitione prædico-
 rum Eremitarum denunciis absolutum: & eam, quam
 postquam exiit, juravit accipere in uxorem, libere posse
 traducere, si alia e causa rationabilis non obstitat d.

(1 Id quod fecerat, suis parentibus intimavit, qui ad lo-
 cum ipsum mora postposita accedentes, eum inde traxerunt, &
 cum non tenuisset ibi, nisi per unam noctem tantummodo,
 sicut accepimus, præfari Eremitæ, & quidam alii non permit-
 tunt eum quandam puellam ducere in uxorem, quam ipse ju-
 ravit in uxorem ducere, & sicut dicitur, desponsavit.)

CAP. IX.

Qui recipit habitum Professorum, ubi distincti sunt habi-
 tus, compellitur ibi, vel alibi esse religiosus: sed si recipit
 habitum Novitiorum, potest ad seculum redire.

Idem Eliensis Episcopo. [an. 1180.]

Super eoe, quod quaesitum fuit de Clericis, qui religionis
 habitum susceperunt, & ante professionem ad priorem
 statum sunt reversi: respondemus, quod si austeritatem reli-
 gionis, ad quam migrasse noscuntur, servare noluerint, ad mi-
 norem religionem sunt cogendi transire: nec amplius in
 Ecclesiis secularibus debent assumi: ne contra votum,
 quod Domino fecerunt, venire probentur. Verum si ante
 susceptum hujusmodi habitum in probatione positi recede-
 re voluerint, secundum regulam B. Benedicti non viden-
 tur prohiberi ad priorem statum redire, quæ videtur præ-
 cipere, ut in eadem veste, in qua veniunt, revertantur.

CAP. X.

Canonicus regularis potest effici Monachus, si religio, ad
 quam transiit, est strictior sua: alias secus.

Idem Ambianen. Episcopo. (an. 1180.)

Sane de Canonico f, qui in Ecclesia Aromaten. profes-
 sionem fecerat, & fugerat ab eadem, in Monachum a
 quodam Abbate recepto: id tuæ fraternitati significamus,
 quod si locus, ubi nunc permanet, majoris religionis,
 quam Ecclesia Aromaten. existat g, ipsum in eodem loco
 cum pura conscientia remanere permittas, alioquin eum
 ad priorem Ecclesiam redire compellas.

a Civitaten. alias desideratur inscriptio in C. Barbat. & aliis.
 b post Conc. Lat. p. 21. c. 1. & C. 8. eod. tit. in 1. comp. c aliqua.
 d obstat. e C. 9. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. sub Alexan.
 III. p. 21. c. 2. f C. 10. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 50.
 g. 29. g existit.

cum Monachum non faciat habitus, sed professio regularis, ex quo a convertendo votum emittitur, & recipitur ab Abbate, talis ut fiat Monachus, & reddat Domino, quae promissa, erit utique compellendus.

[1 Alii quoque in tua absentia in Sacerdotum manibus Monachos se fieri devotentes, iam facti, ad votum redierunt, & cum familiares monasterii tui antea exivissent, pro eo quod non fam ad familiaritatem antiquam admissi, adversarii facti sunt, pro amicis. Utrum ergo eorum talium factum dissimulare valeas, ne fiant deteriores, an sint ad promissa solvenda compellendi, per nos postulas edoceri. Nos igitur.]

C A P. XIV.

Si pater se cum bonis suis, & filio impubere obutulis monasterio, filius factus major exire potest religionem, & legitima a monasterio petere.

Celestinus III. (an. 1195.)

Cum a simus: [& infra.] Sane nostris auribus est relatum, quod cum B. miles se cum filio suo discretionis annos nullatenus attingente, ad quoddam monasterium cum bonis suis etiam contulisset, dictum filium suum fecit habitum suscipere monachalem: [& infra. 1] Discretionis tuae taliter respond. quod si dictus pater ad annos discretionis pervenerit, & habitum retinere noluerit monachalem, si ad hoc induci nequiverit, non est b. uilatenus compellendus: quia tunc liberum sibi erit eum dimittere, & bona paterna, quae ipsi ex successione proveniunt, postulare.

[1 Cumque ipsi puero disciplina monasterii propter asperitatem regule displiceret, & infra spatium X. hebdomadarum a monasterio, & habitu taliter suscepto resiliens bona patris ab Abbate illa cepit instantia postulare, & cum super hoc ad diaeces. Episcopum quae sitio lata fuisset, & coram eo aliquandiu disceptatum: quia plerique dissentire de rigore canonum videbantur, si consanguinei pueri praedicti possent testibus comprobare, illum quando fuit oblatas infra annos discretionis existere, ipsum tali voto nullatenus obligari: dictus Abbas ad Maguntinae sedis audientiam appellavit, & quidam ex consanguineis ejusdem pueri ad Romanam Ecclesiam appellationem, sicut ex literis Aug. Episcopi comperimus, transferunt. Ideoque.]

C A P. XV.

Furiosus profitendo non obligatur, nisi factus sane mentis ratum habuerit.

Innocentius III. Episcopo, & Capit. Targilen. e

(an. 1212.)

Sicut d tenor literarum: [& infra. 1] Consultationi vestrae taliter respond. quod licet ista duo inter se repugnantia videantur, ut quisquam scilicet sit extra se positus, & de praesenti vita desperet: si tamen eo tempore, quo P. Sacerdos lator praesentium positus extra mentem e asserit, indutus fuit habitu monachali, cum alienatus non sentiat, ac per hoc non valeat consentire, eum denuncietis ab observatione monastici ordinis absolutum: nisi postquam mentis suae factus est compos, spontanea voluntate professionem fecerit monachalem.

[1 Vestrarum nobis aperuit, cum P. lator praesentium in sacerdotali esset officio constitutus, & tanta rerum temporalium indigentia laboraret, quod nec sibi, nec suis progenitoribus, seu fratribus in necessitatibus propriis posset aliquatenus providere: proprii corporis laboribus, & maris periculis multis se non dubitavit exponere, ut de suo labore & acquisitione honesta suam, & suorum posset indigentiam relevare. Contigit autem post hoc, quod ipse longe a civitate consistens, tam gravi cepit aegritudine laborare, quod extra se positus desperaret de vita praesenti, &

a Cap. 5. eod. tit. in 2. compil. b al. ita: non est ad hoc obligatus, &c. c Gargilen. al. Turgin. al. Argin. d Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. ubi est integra clausula. vid. Barb. consil. 60. e alit. ita: positus extra mentem, ut asseritur.

dum in tali esset articulo constitutus, a quodam simplici Monacho indutus fuerit habitu monachali, & ad monasterium deportatus. Deinde paucis diebus elapsis, cum iam in principio esset suae convalescentiae, deposuit habitum, & de licentia ejusdem loci Abbat, monasterium dereliquit, & cupiens progenitorum suorum indigentiam providere, a nobis suppliciter postulavit, ut possit sicut prius in sacerdotali officio ministrare, & vobiscum pariter conversari. Quid autem super his vobis fuerit faciendum, sacro Apostolicae sedis oraculo humiliter edoceri petistis. Nos igitur.]

C A P. XVI.

Professio nec fieri, nec recipi debet intra tempus probationis, sed facta, & recepta tenet. hoc dicit, & est casus notabilis, & quotidie allegatur.

Idem Pisano Archiepiscopo. (an. 1212.)

AD Apostolicam sedem a: [& infra. 1] Cum Monachum fieri ante unius anni probationem regularis institutio interdicit: [& infra. 2] Quaestionibus tuis taliter respondemus, quod licet tempus probationis a sanctis Patribus sit indultum, non solum in favorem conversi, sed etiam monasterii, ut & ille asperitates istius, & istud mores illius valeat experiri: (quod utrumque diligenter est observandum, praesertim cum ab utroque de reliquo facta b certa notitia non habetur:) si tamen ante tempus probationis regulariter praefinitum, is, qui converti desiderat, habitum recipit, & professionem emittit, Abbate per se, vel per alium professionem recipientem monasticam, & monachalem habitum concedente, uterque renunciare videtur ei, quod pro se noscitur introductum: ideoque obligatur e per professionem emissam pariter, & acceptam ad observantiam regularem, & vere Monachus est censendus: quia multa fieri prohibentur, quae si facta fuerint, obtinent roboris d firmitatem. Prohibendum, est autem e Abbatibus, ne passim ante tempus probationis quoslibet ad professionem recipiant: & si contra formam praescriptam quoslibet indiscrete receperint, animadversione sunt debita corrigendi: cum in subsidium fragilitatis humanae spatium probationis sit regulariter institutum.

[1 Quae disponente Domino cunctorum fidelium mater est, & magistra, super diversis articulis quaestiones dubiae referuntur, ut quod ab ea fuerit super earum solutione responsum, indubitanter ab omnibus teneatur. Ex parte siquidem tua tales nuper suscepimus quaestiones, quod]

[2 Monachi, & Moniales in tua diaecesi constituti, tam Clericos, quam Laicos utriusque sexus, sanos pariter & infirmis, religionis habitum volentes assumere, nutu etiam aliquo proficentes, interdum absque omni professione recipiunt, quandoque professionem illico facientes. Unde multa mala cognoscuntur saepius provenire, cum infirmi ad monasterium jam translati, & emissam professione postquam de infirmitatibus convalescerunt, habitum religionis abjiciant, & ad propria revertantur. Contingit etiam tales in propriis domibus remanere, cum Monachi per eos dum vivunt, nolunt sua monasteria praegravari: sani facti etiam se sine probatione recepti retro aspicientes, matrimonia contrahunt relicto habitu regulari: de quibus si habitum religionis assumunt, ante unius anni probationem, vel temporis competentis, utrum facta professione a talibus, vel omissa Monachi debeant reputari, & si conjugatus conversi desiderans recipiendus sit in Monachum, nisi uxor perpetuam continentiam repromittat, certificari a sede Apost. postulasti. Nos igitur.]

C A P.

a Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. ubi est integra clausula. vid. Concilium Tridentinum Sess. 28. tit. de regul. cap. 15. ex quo cessant dubia text. & gloss. b Dicitio, facta, deest in omnibus antiquis exemplaribus. c Concil. Trident. Sess. 21. tit. de regul. cap. 15. oppositum definit. d Dicitio, roboris, deest in antiquis, sed ab aliis additur. e item deest dicitio, autem, quam habet Cod. Barb.

C A P. XVII.

Qui professionem fecit, licet in claustrum nunquam permanerit, sed in seculo, & suis bonis usus fuerit, ad observantiam regularem compellitur.

Idem Innoc. III. Aconen. Episc. a (1212. in Bithyniam.)

Sicut nobis fuit b propositum, quidam Clericus, cum aegritudine nimia laboraret, quasi de morte securus, & de recuperanda sanitate desperans, habitum Canonico regularium petiit & accepit, sed nec ad Ecclesiam transiit, nec bonis suis uti cessavit, videntibus, & scientibus Episcopo, & Canonicis Ecclesiae Nazaren. d a quibus habitum susceperat regularem: [& infra. 1] Fraternitati tuae taliter respondemus, quod si regularem habitum se postulante suscepit, & ad observationem religionis canonicae suae se professione ligavit: ad resumendum habitum Ecclesiastica est districtio cogendus, cum quod tanto tempore extra Canoniam mansit e, non in exculpationem ejus, sed in majoris transgressionis augmentum merito valeat allegari.

[1 Tu, licet eo tempore, quo habitum susceperat in Ecclesia Nazarena, Prioris sollicitudinem exerceres, immemor eorum quae facta fuerant, in Aconen. Ecclesia cum in Canonico suscepisti. Quia vero, quid super hoc facere debeas, per nostras literas postulas edoceri.]

C A P. XVIII.

Potest religiosus zelo sanctioris vitae ad religionem transire, licet non obtenta, etiam si primum monasterium sit privilegium, quod de illo ad aliud etiam arctius transiri non possit. h. d. Et est casus notabilis, & quotidie allegatur.

Idem Priori, & Conventui Dimolienf. f (an. 1212.)

in Angliam.)

Licet quibusdam Monachis, & Canonicis, necnon Hospitalariis, & Templariis a sede Apostolica sit indultum, ne postquam aliquis professus fuerit apud eos, ad alium locum possit ipsis invitit arctioris etiam religionis obtentu transire, ut unusquisque secundum b Apostolum in ea vocatione permaneat, in qua dignoscitur esse vocatus: quia tamen ubi Spiritus Dei est, ibi libertas: & qui Dei Spiritu aguntur, non sunt sub lege, quia lex non est posita i julo: ea ratione videtur hoc illis fuisse concessum, ne quis ex temeritate, vel levitate, in iacturam, vel injuriam sui ordinis, sub praetextu majoris religionis ad alium ordinem transvolaret, sicut frequenter a multis constat esse praesumptum: non quidem ut ei transiendi licentia denegeret, qui eam cum humilitate ac puritate duxerit postulandam, ut non fide, sed vere ad frugem melioris vitae valeat transmigrae. Talis ergo postquam a Praelato suo transiendi licentiam postulaverit, ex lege privata (quae publica legi praedicitur) absolutus, libere potest sanctioris vitae propositum adimplere non obstante proterva indiscreti contradictione Praelati: quia privilegium meretur amittere, qui concessa sibi abutitur potestate: cum etiam Romanus Pontifex, qui supremam in Ecclesia obtinet potestatem, Archiepiscopis, & Episcopis x cedendi licentiam ex justa causa petentibus, sine difficultate concedat. Quocirca noverint universi, quibus hujusmodi privilegium est concessum, se ad concedendam licentiam transiendi taliter postulantes de jure teneri: quia sicut subditus a Praelato cum humilitate, & puritate debet transiendi licentiam postulare, ne bonum obedientiae contemnere videatur: sic profecto Praelatus subditos sine difficultate, & pravitate qualibet, debet transiendi licentiam indulgere, ne videatur

a Aldenen. b Cap. 3. eod. tit. in 3. compil. c Et recuperanda sanitate desperatus. d Nazaren. e Religiosus contra bonum obedientiae non potest praescribere. vid. l. 1. c. de serv. fugit. f Dimolienf. al. de Molend. al. Dubolen. al. Dunolien. g C. 8. eod. tit. in 1. compil. h 1. Corin. 7. 2. Corin. 3. i imposita. k Vid. B. Thom. 2. 2. g. 185. art. 4.

tur propositum impedire divinitus inspiratum. Si vero probabiliter dubietur, utrum quis velit ad ordinem arctiorem, aut laxiorem ex charitate, an ex temeritate transire, superioris est judicium requirendum: ne forte Angelus Sathanae in lucis Angelum se transformet. Illa semper regula inviolabiliter observata, ut nullus absque licentia Rom. Pont. praesumat occasione quacunque deserere Praesulatum: quoniam sicut majus bonum minori bono praepositum: ita communis utilitas speciali utilitati praefertur a. Et in hoc casu recte praepositum doctrinae silentio, sollicitudo contemplationi, & labor quieti. Ad quod utique designandum unigenitus Dei filius Jesus Christus non de Rachele secundum carnem natus est, sed de Lia: nec legitur eum in domum suam Maria recepisse, sed Martha. Unde quando potest Episcopus praesere pariter, & professe, non debet cedendi licentiam postulare, aut etiam obtinere. Cum ergo R. Monachus vester ad fratres Cisterciensis ordinis transmigraverit, non ut ordini vestro aliquatenus derogaret, sed ut apud eos vitam duceret arctiorem: mandamus, quatenus super eo, quod de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta fecisse dignoscitur, eum nullatenus molestetis: quia charitas est fons proprius, cui non communicat alienus.

C A P. XIX.

Conjuges religionem praesendo ab invicem divertere possunt, aliter si se abjurant, & non continent, illicitum est juramentum. Idem Praeposito, & Decano, & Scholastico Demeren. b Colon. diaecesi. (an. 1212.)

Veniens e ad Apostolicam sedem G. mulier supplici nobis insinuatione monstravit, quod cum matrimonium cum E. in facte Ecclesiae contraxisset, & diutius cohabitasset eidem, orta est dissensio inter ipsos, in tantum, ut quod deinceps d alter non requireret alterum, uterque corporaliter praestitit juramentum: hanc vir ipse divortii causam assignans, quod quandam ipsius mulieris amitam cognovisset, antequam eam duceret in uxorem: quod licet assereret quamplurimi, non fuit super hoc Ecclesiae facta fides. Cum autem postmodum ad secunda vota convolasset uterque, secundo viro viam universae carnis ingresso, priore superstitite, dicta mulier se fecit in arcto loco ad penitentiam agenda includi, postulans ut ei dignemur impendere consilium salutare. Nos igitur attendentes, quod illud fuit illicitum juramentum, mandamus, quatenus praefatum virum monitione praevia e compellatis, ut ea, quam superduxit, excluda, praefatam mulierem recipiat, audituri postmodum si quid fuerit quaestiois. Si vero contra matrimonium nihil fuerit ostensum, & vir seculo derelicto maluerit ad regularem vitam migrare, vos ei super hoc licentiam tribuatis, ut & illa possit in suo proposito permanere.

C A P. XX.

Qui ad monasterium convertitur sumendo habitum novitii, potest intra tempus probationis redire ad seculum, nisi appareat eum vitam voluisse mutare omnino.

Idem Abbati de Affligien. & Magistro R. & Canonicis

Trajecten. (an. 1212.)

Consulti f sumus frequenter a multis, utrum is, qui monasterium ingressus est, habitum sumendo novitii, si ante professionem emissam intra tempus probationis exire voluerit, licite possit absque apostasia nota, vel noxa

a Vid. l. actione. S. Labeo in vers. eo tempore. ff. pro socio gl. in l. 1. & ibi Bart. ff. solut. matr. b al. Demiren. al. Demoren. sed ut plurimum in antiq. legitur Demiren. c Cap. 6. eod. tit. in 3. compil. vid. Turrecremat. in o. quid Deo pari. 33. q. 5. & Sor. 4. sent. dist. 27. q. 1. art. 4. d quod ut deinceps cogatis. e praemissa. f Cap. 7. eod. tit. in 3. compil.

noxia, præsertim cum debita morum correctione ad seculum remeare. Licet autem super hoc senserint diversi diversa, nos tamen credimus distinguendum, utrum is, qui convertitur, proposuerit absolute vitam mutare, ut sub habitu regulari omnipotenti Deo de cætero famuletur: an conditionaliter experiri observantiam regularem, ut ita demum si (intra annum) sibi placuerit, profiteatur ordinis disciplinam: aut si forte non placuerit, moribus emendatus b ad statum revertatur pristinum. In primo casu debet, ut regulariter vivat, ad laxiorem saltem regulam pertransire. In secundo potest ad seculum, non amen ut vivat seculariter, remeare. Ut ergo quæ sit ejus intentio plenius agnoscatur, propositum suum in principio protestetur.

CAP. XXI.

Qui intra annum probationis non facta professione redit ad seculum, licite potest ad ordines, & beneficia promoveri.

Idem Innoc. III. [an. 1212.]

Postulasti: c [& infra.] Tertio quævisisti, utrum illi, qui in annis minoribus constituti novitiorum habitum susceperunt, & intra annum postmodum non facta professione ad seculum sunt reversi, & Episcopis suis hoc scientibus ad sacros ordines sunt promoti, sustineri debeant in illis Ecclesiis ministrare, in quibus sunt ab eisdem Episcopis instituti. Nos Frat. tuæ taliter respond. quod propter hoc non sunt ab Ecclesiis ipsis amovendi, sed in eis possunt libere ministrare.

CAP. XXII.

Qui ultra annum portat habitum monachalem in monasterio, ubi sunt habitus indistincti, censetur Professus.

Honorius III. Venetens. Episc. [an. 1222.]

Ex parte d tua fuit propositum, quod nonnulli sunt, qui licet pluribus annis gestaverint habitum monachalem, professionem tamen monasticam non fecerunt. Unde cum super eo, quod habent proprium, & alias irregulariter vivunt, a te, vel ab aliis arguuntur: non erubescunt dicere, se ad carentiam proprii, & continentiam, ac alias regulares observantias non teneri, cum habitus non n faciat Monachum, sed professio regularis: [& infra.] Ideoque Fraternitati tuæ mandamus, quatenus quoslibet tibi lege diocesana subiectos, qui prædicto modo terram duabus viis ingredi non verentur: ut postquam per annum gestaverint habitum monachalem, regulam secundum formam ordinis profiteantur, & servant, Ecclesiastica censura compellas.

[1 Quare super his Apostolicum remedium postulasti, cum inordinata prævaricatio hujusmodi non solum eis periculum, sed etiam scandalum inferat mentibus aliorum.]

CAP. XXIII.

Intra probationis annum libere quis redit ad seculum, nisi professionem fecerit tacite, vel expresse, vel appareat eum vitam mutare voluisse. hoc primo. Secundo dicit, quod ad hoc ut dignoscantur Novitii a Professis, debet habitus Professorum benedicti in locis, ubi habitus non est distinctus.

Gregorius IX. [an. 1235.]

Statuimus, Novitios in probatione positos ante susceptum religionis habitum, qui dari profitentibus consuevit, vel ante professionem emissam ad priorem statum redire posse libere intra annum: nisi evidenter appareat, quod tales absolute voluerint vitam mutare, & in religione perpetuo Domino deservire: cum quilibet renunciare valeat ei, quod pro se noscitur introductum. Nihilominus statuentes ad omniambiguitatem penitus amovendam, quod cum

a Vid. Alciat. 4. de verb. sign. Corn. Fronto. lib. de differenti. ait: noxa pœna: noxia culpa. b emendatis. c Cap. 1. eod. tit. in 4. comp. primam quæstionem habes sup. de foro comp. postulasti. secundam infra, de homicid. postulasti. vid. Concilium Trident. in iis precedentis Can. citatum. d Pro intellectu hujus Can. vid. B. Tom. 4. Sent. dist. 18. q. 5. art. 3.

in quibusdam locis religiosis Novitiorum habitus non distinguatur ab habitu Professorum, professionis tempore benedicantur vestes, quæ profitentibus conceduntur, ut Novitiorum a Professorum habitu discernatur.

CAP. XXIV.

Religiosi fugitivi annuatim sunt requirendi, & cogendi, ut ad monasterium revertantur.

Idem.

NE religiosi vagandi occasionem habentes, salutis propriæ detrimentum incurrant, & sanguis eorum de Prælatorum manibus requiratur: Statuimus, ut præsentibus Capitulis celebrandis secundum statutum Concilii b generalis, seu Patres, Abbates, seu Priores fugitivos suos, & ejectos de ordine suo, requirant solite annuatim. Qui si in monasteriis suis recipi possunt secundum ordinem regularem, Abbates, seu Priores eorum monitione prævia c per censuram Ecclesiasticam compellantur ad receptionem ipsorum, salva ordinis disciplina. Quod si hoc regularis ordo non patitur, auctoritate nostra provideant, ut apud eadem monasteria in locis competentibus, si absque gravi scandalo fieri poterit, alioquin in aliis religiosis domibus ejusdem ordinis ad agendam ibi poenitentiam, talibus vitæ necessaria ministrantur. Si vero hujusmodi fugitivos, vel ejectos inobedientes invenerint, eos excommunicent, & tandem faciant ab Ecclesiarum Prælatibus excommunicatos publice nunciari, donec ad mandatum ipsorum humiliter revertantur.

TITULUS XXXII.
DE CONVERSIONE CON-
JUGATORUM.

CAP. I.

Si vir de uxoris licentia proficetur, & uxor ipsa suspecta nec continentiam voverit, nec religionem ingreditur, Episcopus uxori virum restituat. h. d. juxta literam.

Alexander III. Urbergen. d Episcopo. [an. 1180. Roma in Hungariam.]

Præterea e utrum Laicus uxoratus, qui præsentibus Sacerdotibus, & Monachis, ignorante Episcopo, de licentia, & permissione uxoris, monasterium ingressus, professionem fecit, uxore in seculari habitu remanente, nec transeunte ad religionem, aut perpetuam continentiam vovente, ab Episcopo suo possit ad totum revocari uxoris, an illa compellenda sit continentiam observare? Dicimus, quod nisi uxor ad religionem transierit, aut perpetuo castitatem servare promiserit, vir potest, & debet de monasterio revocari.

CAP. II.

Ante matrimonium consummatum potest alter conjugum etiam altero invito religionem ingredi: sed remanens in seculo potest ad secunda vota transire.

Idem Salernitano Archiepiscopo. [an. 1180. Roma in Campaniam.]

Verum post f consensum legitimum de præsentibus, licitum est alteri, altero etiam repugnante, eligere monasterium, (sicut sancti quidam de nuptiis vocati fuerunt) dummodo carnalis commissio non intervenerit inter eos: & alteri remanenti [si commonitus continentiam servare noluerit] licitum est ad secunda vota transire. Quia cum non fuissent una caro simul effecti, satis potest unus ad Deum transire, & alter in seculo remanere.

CAP.

a Dicitio, habitus, deest hic in pluribus exemplaribus. b Later. sub Innoc. III. c. 12. c præmissa. d al. Urbergen. al. Helien. al. Vercell. e Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lateranen. sub Alexand. III. part. 5. cap. 5. f Cap. 2. eod. tit. in 3. compil. & post Conc. Later. p. 5. c. 1.

CAP. III.

Qui invita uxore professionem fecit, & ei postea restituitur, non compellitur mortua uxore ad monasterium redire: matrimonium tamen contrahere non debet.

Idem Alex. III. Pisano Archiepiscopo. [an. 1180.]

Quidam a intravit monasterium invita uxore: qua ipsum repente, coactus est ad eam redire: ea mortua, quaris, an ipse cogatur reverti ad monasterium, an aliam possit ducere in uxorem. Consult. tuæ taliter respondemus, quod votum non tenuit: unde ratione voti ad monasterium non tenetur redire: ulterius vero non poterit uxorem accipere: promissit enim se non exigere debitum, quod in ejus potestate erat: & ideo quoad hoc votum tenuit: non reddere autem non erat in ejus, sed mulieris potestate. Unde Apostolus b: Vir non habet potestatem sui corporis, sed mulier.

[Quia cum vir, & uxor una caro sint, sicut docet Apost. non potest unus ad Deum converti, & alter in seculo remanere.]

CAP. IV.

Uxoratus religionem intrare non potest, nisi etiam uxor ingreditur, vel nisi suspecta non sit, & continentiam promittat. h. d. & est unum cap. de principalioribus tit.

Idem Exonen. Episcopo. [an. 1180.]

Cum sis præditus scientia literarum c, ignorare non debes sanctorum Patrum constitutioni esse contrarium, ut vir uxore sua, aut uxor viro ejus non afluente religionis habitum, debeat ad religionem transire [& inf. 1] Inde est, quod auct. Apost. prohibemus, ne in Episcopatu tuo virum, vel uxorem (nisi uterque ad religionem migraverit) transire permittas. Verum si ita uxor senex est, & sterilis, quod sine suspitione possit esse in seculo, dissimulare poteris, ut ea in seculo remanente, & castitatem promittente, ad religionem transeat vir ejusdem.

[1 Ad monasterium converti desiderans prohibetur suscipi, nisi uxor ejus pariter convertatur. Nam cum unum utroque corpus post conjugii copulationem sit factum, incongruum est partem converti, & partem in seculo remanere: nec recipitur apud Deum illius viri conversio, cujus sequitur conjugalis foederis prostitutio. Cum igitur cæteris Clericorum longe præeminet cæteri Monachorum, ita ut aliquando bonus Monachus vix bonum Clericum faciat.]

CAP. V.

Conjugatus non est ordinandus ad sacros ordines, nisi uxor continentiam promittat.

Idem Srigon. d, & Colon. Archiepiscopis. [an. 1180.]

Conjugatus e: [& infra. 1] Nullus conjugatorum est ad sacros ordines promovendus, nisi ab uxore continentiam proficiente fuerit absolutus.

[1 Ad monasterium converti desiderans.]

CAP. VI.

Uxoratus in Episcopum promoveri non potest, nisi uxor religionem profiteatur.

Idem eisdem. [an. eod.]

Sane si conjugati f consenserint ordinari, uxoris voluntas prius est requirenda: [& infra. 1] Frat. vestre auctoritate Apostol. prohibemus, ne uxoratum præsumatis in Episcopum ordinare, nisi uxor prius professa continentiam sacrum sibi velamen imponat, & religiosam vestem assumat g.

[1 Ut sequestrato mansionis cubiculo religione promissa, postquam pariter conversi fuerint, ordinentur. Quod si in qui

a Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. & post Concil. Lateran. part. 5. c. 2. b 1. Cor. 7. c C. 4. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Later. p. 5. c. 3. d Srigonienf. al. & Colonienf. al. Colocen. e C. 5. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lat. p. 5. c. 6. f C. 6. eod. tit. in 1. compil. & post Concil. Later. p. 5. c. 7. g In aliquot impressis ita: & religiosam vestem, vel vitam assumat. Tom. II.

busliber Ecclesiasticis gradibus providenter, solerterque curandum est, ut in domo Dei nil sit inordinatum, nihilque præposterum: multo magis laborandum est, ut in ejus promotione, qui super omnes gradus continetur, ne erretur. Inde est, quod]

CAP. VII.

Sponsa de præsentibus non cognita, qua dicit se velle religionem ingredi, compellitur intra certum tempus proficere, vel adbare marito.

Idem Brixien. Episcopo. [an. 1180.]

EX publico a instrumento nobis innotuit, quod cum Veronenf. Episcopus causam matrimonii, quæ inter A. virum, & M. mulierem vertebatur, suscepisset terminandam, judiciali sententia matrimonium approbavit, & eidem mulieri præcepit, ut ad virum rediens exhiberet eidem conjugalem affectum, quod cum renueret b, fuit vinculo excommunicationis adstricta. Cæterum quia licet a præfato viro desponsata fuit, adhuc tamen (sicut asserit) ab ipso est incognita: mandamus, quatenus si præditus vir ipsam carnaliter non cognoverit c, & eadem ad religionem transire voluerit, recepta ab ea sufficienti cautione, quod vel ad religionem transire, vel ad virum suum redire intra duorum mensium spatium debeat, ipsam a sententia, qua tenetur, absolvas, ita quod si ad religionem transierit, uterque restituat alteri, quod ab eo noscitur recepisse: [& inf. 1] Sane quod Dominus in Evangelio dicit, non licere viro d, nisi ob causam fornicationis, uxorem suam dimittere, intelligendum est, secundum interpretationem sacri eloquii, de his, quorum matrimonium carnali copula est consummatum, sine qua consummari non potest.

[1 Et vir ipse ea religionis habitum assumente, ad alia vota licentiam habeat transeundi.]

CAP. VIII.

Summa ut sup. eod. cap. cum sis.

Idem Priori, & fratribus S. Joannis. [an. 1180.]

Uxoratus f sine licentia uxoris inter vos nullatenus recipiatur, quæ integræ opinionis existat, ita quod nulla suspicio habeatur, eam ad secunda vota velle migrare, vel quod minus continenter debeat vivere: quæ si talis extiterit, marito ejus in consortio vestro recepto, ipsa publice in conspectu Ecclesiæ continentiam professa, in domo propria cum filiis suis, & familia poterit permanere. Si autem talis fuerit, quæ suspicione non careat, voto continentie celebrato, a secularium hominum se conversatione removeat, & in loco religioso, ubi Deo serviat, perpetuo commoretur. Nullus vestrum mulierem aliquam torculari, vel ad habitandum secum præsumat assumere.

CAP. IX.

Conjugatus faciens professionem uxore consentiente, licet nunquam intravit monasterium, si mortua conjugate in alia contrahat, non valet matrimonium, & monasterium intrare compellitur.

Urbanus III. Priori S. Crucis. [an. 1186.]

EX parte g Abbatis sancti Petri ad audientiam nostram pervenit, quod cum D. in infirmitate positus consentiente uxore votum vovens castitatis, monachalem habitum suscepisset, postmodum liberatus uxorem retinuit, & aliam ea defuncta sibi temere copulavit. Quia vero licet præditus D. uxore sua remanente

G g

a Cap. 7. eod. tit. in 1. comp. & post Concil. part. 5. c. 8. Vid. Turrecrematam in cap. sum qui dicunt. 22. qu. 2. 2. & Scotum lib. 4. sent. dist. 27. q. 1. art. 4. b renuerit. c cognovit. d Conc. Trident. sess. 24. tit. de Sacram. matrim. c. 6. & 7. Matrh. 5. & 19. e confirmari. f Cap. 8. eod. tit. in 1. comp. & post Conc. Lateran. part. 5. c. 9. Vid. quos citavi supr. eod. in cap. conjugatus. g Cap. 1. eod. tit. in 2. compilat.